

танцевальную лексику гранд батманов. В новых постановках акцентируется свободная пластика тела, что позволяет наделить белорусский народно-сценический танец современным звучанием, «вливать» свежую струю сегодняшней жизни с напряженными, пульсирующими ритмами, быстрой сменой чувств и настроений.

Последняя поставленная программа «Беларусы» построена на календарной основе, в которой показаны самые значимые обряды белорусского народа. Все номера созданы на основе обычаев, поверий, гаданий, примет, пословиц, песен, сопровождавших жизнь и трудовую деятельность земледельца на протяжении годового цикла. В части программы, где воссоздан зимний период народного календаря, показаны такие традиции как «Каляды», зимние посиделки, процессы ткачества и отбеливания льняных полотен. Номера, воссоздающие весенний цикл традиций включают: обряды «Гуканне вясны», «Валачобнікі», период русальной недели. Летний цикл, отраженный в программе, построен на купальских обрядах. Осенние праздники в спектакле «Беларусы» представлены претворенными традициями «Дажынак» и «Пакровам».

Лаконичное изложение определенных обрядов художественным руководителем коллектива В. Гаевой позволило претворить их в оригинальные танцевальные композиции, которые стали основой большого хореографического полотна.

Программа «Беларусы» - это огромный прогрессивный шаг в процессе популяризации народно-сценической хореографии, поскольку в ней средствами хореографического искусства народные традиции воссоздаются на высоком уровне театрализации с использованием современных технических возможностей сцены, звуковых и световых эффектов, органично включенных в танцевальные и вокальные композиции коллектива. Использование звуковых эффектов в синтезе с живым музыкальным исполнением помогают акцентировать внимание на ярких моментах в раскрытии хореографических образов. Так в вокально-хореографической композиции «Гуканне вясны» оглушительные раскаты грома, звуки грозы помогают зрителю ощутить себя среди разыгравшейся стихии. А световые эффекты помогают организовать сценическое пространство таким образом, чтобы оно соотносилось с сюжетом, с действием, с энергетикой спектакля. Удачно использованные звуковые и световые эффекты завораживают и привлекают зрительскую аудиторию, позволяя воспринимать постановки ансамбля «Хорошки» как цельное театральное полотно.

Большой успех программ ансамбля «Хорошки», созданных на основе фольклора, позволяет утверждать, что органичное включение народных традиций в репертуар коллективов, сценически интерпретирующих фольклор, является важнейшей практической и теоретической задачей для балетмейстеров. Это позволит создать самобытный репертуар, который будет интересен искусствоведам и критикам, профессионалам и любителям хореографического искусства, будет понятен зрителям разных поколений.

Список литературы:

1. Беларусь / В.К. Бондарчик (отв. ред.) и др. – М. : Наука, 1998. – 503с. : ил.
2. Восточнославянский фольклор : слов. науч. и нар. терминологии / К.П. Кабашников(отв. ред.) и др. – Минск : Наука и техника, 1993. – 478с.
3. Гуткоўская, С.В. Стварэнне сцэнічнай кампазіцыі на аснове харэаграфічнага і музычнага фальклору: вучэб. дапам. / С. В. Гуткоўская, Н.М. Хадзінская. – Мінск : Беларус.ун-т культуры, 2000. – 100с.
4. Крук, Я. Сімволіка беларускай народнай культуры / Я. Крук // Мінск : Беларусь, 2003. – 350с. : іл.
5. Ліцьвінка, В.Д. Святы і абрады беларусаў / В. Д. Ліцьвінка. –Мінск : Беларусь, 1997. – 176с. : іл.
6. Народная культура Беларусі : энцыкл. давед. / В. С. Цітова (ад. рэд.). – Мінск : БелЭн, 2002. – 432 с. : іл.
7. Традыцыйная мастацкая культура беларусаў. У 6 т. Т 1. Магілёўскае Падняпроўе / Т. Б. Варфаламеева (адказ. рэд.). – Мінск : БелЭн, 2001. – 797с.
8. Чурко, Ю. М. Белорусский хореографический фольклор / Ю. М. Чурко. –Мінск : Вышэйш. шк., 1990. – 415с. : ил.
9. Шадрина, А. «Хорошки» на все времена / А. Шадрина // Сов. Белоруссия. – 2006. – 22 июля.

Larysa Ramanava

АБРАД ВЫКЛІКАННЯ ДАЖДЖУ Ў ВЁСКАХ ЧАЧЭРСКАГА, КАРМЯНСКАГА РАЁНАЎ ГОМЕЛЬСКОЙ ВОБЛАСЦІ

Larysa Ramanava

THE RITE OF RAIN INDUCING IN THE VILLAGES IN CHACHERSK AND KARMA DISTRICTS IN GOMEL REGION

У артыкуле аналізуецца гісторыя, прымеркаванасць і месцы правядзення, удзельнікі, атрыбутыка, знаканасць, захаванасць і трансфармацыя абраду Выклікання дажджу на Усходнім Палессі.

The article analyzes the history and place of confinement, the participants, attributes, iconic features, preservation and transformation of the rain inducing rite in Eastern Palesse.

Людзі здаўна прыкмецілі, што вада з'яўляецца адным з асноўных элементаў светабудовы: без вады няма жыцця. Да вады, што выцякае струменямі (ключамі) з тоўшчы зямлі, ставіліся асабліва паважліва, пра гэта нагадваюць назвы: “ключы”, “жывец” ды інш. Урочышчы, дзе ёсць крыніцы, ушаноўваюцца мясцовымі жыхарамі і ў наш час, хоць далёка не ў той ступені, як гэта было ў сярэдзіне, канцы ХХ ст. Прычыны гэтага:

пераезд жыхароў з вёсак у гарады, памяншэнне насельніцтва ў выніку Чарнобыльскай трагедыі, забруджванне вады шкоднымі рэчывамі, у пэўнай ступені — страта духоўных і нацыянальных каштоўнасцей.

Каля вады (ракі, возера, крыніцы, якімі так багатая Беларусь) у глыбокай старажытнасці здзяйсняліся розныя ахвярапрынашэнні. Так, “у насельніцтва неалітычнай культуры лейкападобных кубкаў, уплывы якой пранікалі і на захад Беларусі, існавала традыцыя ў якасці ахвярапрынашэнняў кідаць у прыродныя вадаёмы і балоты гліняны посуд, прылады працы (у аноўным каменныя сякеры), бурштынавыя ўпрыгожванні, мяса, а часам нават людзей. Для такіх мэтаў на берагах вадаёмаў будавалі спецыяльныя памосты, якія выкарыстоўваліся на працягу некалькіх пакаленняў (Wislanski, 1979. S. 258)” [1, с.7].

У пачатку нашай эры тэрыторыю паўночна-ўсходняй Польшчы і паўднёва-заходняй Беларусі засялілі плямёны вельбарскай археалагічнай культуры, насельніцтва якой атаксаваліся з германскім народам готаў. ...Высветлена, што готы мелі звычай частку здабытых у ваенных паходах скарбаў (манет, зброі, і г.д.) кідаць у ахвяру багам у рэкі, крыніцы або балоты (Kokowski, 1993.S.88-97; Borodziej, Kokowski, 1986-1990.S. 223-231)” [2, с. 8].

Самае цікавае, што рытуальныя дзеянні, якімі суправаджаліся паганскія абрады больш чым тысячагадовай даўнасці, нягледзячы на забароны з боку царквы і ўлады, захаваліся і выконваюцца ў наш час. Так, летам 2015 г. М.Ф. Юрчанка, 1940 г.н., Г.Р. Смірнова, 1936 г.н. — жыхаркі в. Покаць Чачэрскага раёна цягалі барану на Маскалях (назва часткі вёскі, дзе жылі пераважна стараабрадцы) вакол калодзежа, просячы аб дажджы. У гэтай жа вёсцы ў 1953 годзе для таго, каб пайшоў дождж, жанчыны “шыбнулі” у ваду праз парэнчы драўлянага моста, які быў на рацэ Покаць, з вышыні 3-4 метраў мясцовага пастуха [3, с. 210-211].

Наўрад ці здагадаліся жанчыны пры гэтым, што ў пракаветныя часы такое “шыбанне” было апошняй дарогай для абранага чалавека.

У выніку навукова-даследчай экспедыцыі Веткаўскага (на той час — музея народнай творчасці), якая адбылася ў ліпені 1999 г. у асобных вёсках Чачэрскага, Кармянскага раёнаў, былі атрыманы цікавыя палявыя запісы. Між іншым, даволі частымі былі аповеды пра рытуальнае пахаванне жабкі. Уяўленні, што пасля яго пойдзе дождж, існавалі яшчэ ў старажытнасці. У наш час рытуальныя дзеянні, якія выконваліся пры гэтым, у некаторых вёсках Кармянскага раёна трансфармаваліся ў дзіцячую забаву.

На тэрыторыі Чачэрскага, Кармянскага раёнаў у канцы ХХ ст. былі распаўсюджаны наступныя рытуальныя дзеянні, накіраваныя на тое, каб выклікаць дождж. Вядома, гэта толькі тыя дзеянні, якія ўдалося зафіксаваць на працягу кароткага часу экспедыцыі:

1. Выраб аброчнай тканіны (палатна, ручніка — “абыдзённіка”).
2. “Лягушку білі, харанілі”.
3. Абворванне ракі, дарогі, калодзежа плугам, скароджанне бараной.
4. Разборка плота, зробленага вясной, перад Благавешчаннем.
5. Кіданне гаршка, пярсцёнкі ў калодзеж ці ў рэчку.
6. Абліванне вадой магілы тапельца, абліванне людзей вадой.
7. Выліванне вады “у кружцы”; з дома — у двор.
8. Вынясенне асобных ікон, маленне на полі.

Дзеянні, якія дапамагалі спыніць дождж, навальніцу, град:

1. Спальванне троіцкай зеляніны (“мая”) на дарозе перад домам.
2. Захоўванне на падворку яловых галінак (з елкі, што стаяла на Хрышчэнне ў царкве).
3. Выкіданне драўляных лапат (качаргі, “вілак”, чапялы ды інш.) на падворак.
4. Выкарыстанне асвечаных на Вялікдзень страў (прынамсі, касцей свінні).
5. Раскіданне градак на агародах, “закіданых лапатамі”.
6. Запальванне “грамнічнай” свячы.

Сярод многіх палявых запісаў адметнымі з’яўляюцца наступныя.

“Калі дажджу не было, згаварымся з людзьмі, з жэншчынамі згаварымся, і гаворым: “Давайця мы напрадом, наснуём, і ў калодзеж укінем”. Яны так і зрабцяць. Тады і дождж пойдзе. Яно так і было. Упяцёх сабіралісь, штоб за дзень здзелаць. На дно упала яно, і ўсё. Ручнічок, — метры два было, такі, — кідалі ў калодзеж. Любая жэншчыны здзелалі [4, с. 94].

“Бабы сабіраліся, пралі ў адзін дзень, снавалі кросны. Вот ткалі такое палаценца, і тады ўжо на крыжавой дарозе вешалі яго. Ну, і жабу тую білі, галасілі. Палаценца — калі дажджу не было, называўся — “абыдзённік”. За адзін дзень выткуць і павесяць на крыжавую дарогу. Ручнік — ён жа ні беляны, нічога. Ну, кусок такі просценькі, наткуць, і ўсё. Завязуюць красіва, павесяць. Метры паўтары-два быў ручнік. Канешна, рана пачыналі ткаць ручнік, штоб паспець к вечару павесіць. Штоб усё палучылася к вечару, да заходу сонца” [5, с. 57, 62].

“Бабы, каторыя Богу моляцца, так здзелалі. Возьмем петуха, удовы... Плуг возьмем. Езьдзім па вуліцы з петухом. Уперадзі ўсіх — удава, жэншчына, з петухом. Было ега ва Ўтоньках (вёска, якая існавала ў Веткаўскім раёне да 1980-х гг.— Л.Р.).

Кралі ва ўдоў гарлачыкі. Крадуць і кідаюць у калодзеж. Кажуць: “Дай, Госпадзі, час добры, штоб нам Гасподзь дожджыку падаў”. Патом на вуліцы вадой абліваемяся. Ва Ўтоньцы так было, і тут так было.

Як плуг цягнулі? Атшчытаюць дзесяць двароў. Ставяць саху. На ету саху ложаць доўжык — дзеравянны, дліжны, а тады — цэп. Цэбер прыцэпляваюць” [6, с. 133-134].

“Як утопленніка вадой абаллеш — пойдзе дождж. Маладзёж хадзіла. Ваду з калодзежа бралі. Дзеўкі хадзілі магілу абліць. Гаварылі: “Як мы ллём, так штоб такі дождж.” Палюць на ўсю магілу, гдзе утопленнік быў. У нас адзін пакойнік паўз кладбішча пахаронены. Ён у калодзежы затануў. Пасля абеду хадзілі. Нам гадоў па шаснаццаць было [7, с. 135].

“Калі град быў, выкідалі качарэжкі да вілкі, што чугуны ставілі, на двор, усё выкідалі, нахрэст клалі... Пробавалі жабу біць, галасіць. Нарошна, штоб дождж быў. Тады ўжо галасілі па ёй: “Мая ты жабачка! Дзе ж ты бегаіш? Прыпусці нам вадзічку, як сама мокрынская...” — галосіш. А тады сядзяць на нарадзі... Січас даюць плуг. І дарогу, дарогу аром. А жабу заб’еш, так сразу дождж пойдзя. Эта дзяўчаты так дзелалі. На полі ходзім палоць усё. Палкай б’еш, ці серпам, дзе жнеш. Паложым, прыбаром іе. Бумагай абверцім, адну пысу кідаім іе. Лапкі ёй складом, як чалавеку. Пагалосім паперва, вадзічкай пабрызгаім: ”Мая ты жабачка, мая ты квакушачка, усюды ты лазіш, усюды поўзаіш. Ты такая мокрынская... Дай нам дожджычку, як сама мокрынская!” Галосім, як па чалавеку. Галосім... А тады — за іе, тама, дзе во палолі, тама адрылі ямачку, здзелалі хрэсцік з лазы... З лазы хрэсцік, здзелаім дамавінку з бумагі. Бумажкай закрыім, штоб на іе зямля... Пагалосім. Хмара найшла... Дождж... “Дзевачкі, бабачкі, — дождж!!!”

Шчэ вот прыкмета, штоб дождж найшоў. Ілліця з кварціры ці з хаты разы тры кружкай вады. Ці з дзвірэй, ці з вакна — ва двор. Пойдзе дождж. Нада гаварыць: “Госпадзі, нашлі дожджык! Як я вадзічку ету ллю, так штоб дожджык па зямле праліў, і атратуваў і сырую зямельку, і расценія ў зямельцы. Як во ні было дажджу, я адзін раз узяла, і другі раз пераліла, дажэ і цераз тры парогі. Патом сенцы і веранда. Такі заліўны дождж пайшоў! Дарогу пахалі, каб дождж пайшоў. Сабяромся, тры бабы — за плуг. Уздоўж дарогі пахалі, і ўперак. Сначала — уздоўж, а тады — уперак. Адзін чалавек тут, а два цягне. Адзін за плуг дзержа, а два — за валёк. А тады назад варочаліся. Да і гаворым: “Як я еты плужок цягну, гарую, страдаю, а ніхай дае Бог, штоб нацягнулась такая хмара, штоб мы дажа мокрыя дамоў прыйшлі”. Плуг тры разы ўпоперак цягалі. А тады дождж як ліне! Тады радуюцца ўсе чысцінька” [8, с. 9, 10, 81].

Спіс літаратуры:

1. Зайкоўскі, Э.М. Дучыц, л.у. Жыватворныя крыніцы Беларусі / Э. М. Зайкоўскі. – Мінск, 2001. – С.7.
2. Там жа. – С.8.
3. Экспедыцыйныя матэрыялы Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Ф.Р. Шклярава (далей — скарачана: ЭМ ВМС і БТ імя Ф.Р. Шклярава; у тэкстах захоўваюцца моўныя асаблівасці інфармантаў. Сш. 75, л. 210-211. Запісала ад Письменнікава І.Ц., 1941 г.н., у в. Покаць Чачэрскага раёна 19.02.2016 г. Л.Д. Раманава.
4. ЭМ ВМС і БТ імя Ф.Р. Шклярава. Сш. 91, л. 94. Запісалі ад Даніленка Е.Я., 1933 г.н., у в. Струкачоў Кармянскага раёна 29.07.1999 г. Л.Д. Раманава, Г.І. Лапацін.
5. ЭМ ВМС і БТ імя Ф.Р. Шклярава. Сш. 91, л. 57, 62. Запісалі ад Паляковай Р.У., 1941 г.н., у в. Літвінавічы Кармянскага раёна 24.07. 1999 г. Л.Д. Раманава, Г.І. Лапацін.
6. ЭМ ВМС і БТ імя Ф.Р. Шклярава. Сш. 75, л. 133-134. Запісалі ад Інкаўцовай М.С., 1912 г.н., у в. Залаўе Чачэрскага раёна ў ліпені 1999 г. Л.Д. Раманава, Г.І. Лапацін.
7. ЭМ ВМС і БТ імя Ф.Р. Шклярава. Сш. 75, л. 135. Запісалі ад Кананенка Я.А., 1938 г.н., у в. Ніўкі Чачэрскага раёна ў ліпені 1999 г. Л.Д. Раманава, Г.І. Лапацін.
8. ЭМ ВМС і БТ імя Ф.Р. Шклярава. Сш. 91, л. 9-10, 81. Запісалі ад Ігнаценка Е.Л., 1912 г.н., у в. Літвінавічы Кармянскага раёна ў ліпені 1999 г. Л.Д. Раманава, Г.І. Лапацін.

Юань Пэйюэ

ИНТЕГРАЦИЯ ТРАДИЦИОННОГО СЦЕНИЧЕСКОГО ИСКУССТВА И ТЕЛЕВИДЕНИЯ В КИТАЕ

Yuan Peiyue

THE INTEGRATION OF TRADITIONAL STAGE ART AND TELEVISION IN CHINA

Статья посвящена рассмотрению тенденций презентации китайского традиционного сценического искусства на телевидении.

The article is dedicated to the tendencies of presentation of Chinese traditional stage art in television programs.

Вслед за развитием рыночной экономики, традиционное искусство уже не ограничивается получением эстетического удовольствия от происходящего на подмостках, преимущественное внимание уделяется тому, насколько точно и глубоко отражается культура через художественные формы.

Традиционное искусство Китая включает китайский национальный театр, театральное искусство малых форм, цирк, а также народные песни и танцы. В XXI веке, в веке стремительного развития экономики, большое внимание в Китае уделяется развитию традиционного искусства и даосской философии. Пусть и медленными шагами, но все чаще традиционное искусство транслируется на телевидении. Телевизионное искусство, в свою очередь, не стоит на месте: человек постепенно углубляет свои знания по специфике и закономерностям, которые присущи данному виду искусства. Сегодня телевизионные передачи представляют собой многообразие